

Nr 131.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1917 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid vissa läroanstalter jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(2:a avd.)

1:o.

I den till riksdagen den 13 januari 1917 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 158, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag för beredande av tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 ett belopp av 35,000 kronor.

Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 14 april 1917 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 216, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels medgiva, att under år 1918 tillfällig löneförbättring må utgå till lärare vid kommunala mellanskolor enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av ordinarie ämneslärare, ävensom den, som under år 1918 under minst en termin bestrider full tjänstgöring såsom extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för år:

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 60 häft (Nr 131—134.) 2

till ordinarie manlig lärare med	400 kronor
» » kvinnlig » »	300 »
» extra ordinarie eller vikarierande lärare, manlig eller kvinnlig, med	300 »

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som avlöningen i övrigt.

4) Till ifrågavarande tillfälliga löneförbättring bidrager staten med två tredjedelar av det för varje fall bestämda belopp, under villkor att den återstående tredjedelen gäldas av vederbörande kommun;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 41,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft dels en inom första kammaren av herr *N. O. Bruce* väckt motion (nr 127), däri hemställt, att riksdagen täcktes *dels* medgiva, att tillfällig löneförbättring av statsmedel må utgå till lärare vid kommunala mellanskolor under år 1917 med de belopp och enligt de grunder i övrigt, som i punkt 195 under åttonde huvudtiteln av årets statsverksproposition föreslagits för år 1918 i fråga om lärare vid högre folkskolor, samt under år 1918 med de belopp och enligt de grunder i övrigt, som i motion av herr *N. Helger* nr 96 i andra kammaren vid innevarande års riksdag för år 1918 föreslagits för lärare vid högre folkskolor, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 140,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna erforderlig del av anslagsbeloppet;

dels och en inom andra kammaren av herr *A. Sterne* väckt motion (nr 419), däri hemställt, att tillfällig löneförbättring till lärare vid kommunala mellanskolor måtte utgå för 1918 enligt samma beräkningsgrund och till samma belopp, som kommer att fastställas för lärare vid högre folkskola, samt

att de kostnader, vartill denna löneförbättring kan beräknas, måtte utgå av statsmedel såsom förslagsanslag på extra stat för år 1918.

I fråga om de till stöd för sistnämnda framställning anförda skäl får utskottet hänvisa till motionen.

Herr *Bruce* har i sin ovanberörda motion anfört följande:

I proposition nr 216 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

De principer, som föreslagits såsom grund för denna löneförbättring, synas i viktiga punkter avvika från de grundsatser, som förut tillämpats vid bestämmandet av löner för de kommunala mellanskolornas lärare. Dessa löner hava nämligen blivit fastställda i närmaste anslutning till den avlöning, som bestämts för lärare vid högre folkskolor.

Då Kungl. Maj:t vid 1909 års riksdag framlade förslag om upprättande av kommunala mellanskolor, innehöll detta bland annat, att lärarpersonalen vid dessa skolor skulle avlönas enligt i huvudsak samma grunder som lärarna vid de statsunderstödda enskilda skolorna. Riksdagen beslutade visserligen, att kommunala mellanskolor skulle upprättas, men bestämde, att lärarpersonalens avlöning skulle tills vidare utgå enligt de grunder, som voro fastställda för högre folkskolornas lärare. Riksdagen anhöll emellertid på samma gång, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till löne- och pensionsreglering för lärare vid kommunala mellanskolor och framhöll därvid uttryckligen, att orsaken till att Kungl. Maj:ts förslag om avlöningen icke kunnat godkännas vore det nära sambandet mellan de kommunala mellanskolorna och de högre folkskolorna. Det begärda förslaget till löne- och pensionsreglering framlades av Kungl. Maj:t vid 1911 års riksdag. I fråga om avlöningsbelopp och avlöningsgrunder i övrigt utgick ifrågavarande förslag helt och hållet ifrån vad som i dessa hänseenden var stadgat för högre folkskolornas lärare. För lärarna vid de kommunala mellanskolorna föreslogos visserligen högre belopp, men dessa motiverades därmed, att på lärarpersonalen vid de förra komme att ställas större krav i fråga om tjänstgöringstid och kompetens. Även beträffande statsbidragen föreslogos samma grunder som för de högre folkskolorna, fastän givetvis beloppen för de kommunala mellanskolorna blevo högre. Vad Kungl. Maj:t föreslagit i nämnda hänseenden blev av riksdagen antaget.

Då sedan den s. k. lärarlönenämnden erhöll i uppdrag att framlägga utredning och förslag angående löne- och pensionsreglering för lärarna vid de statliga och kommunala skolorna, upptog denna även frågan om avlöningen för de kommunala mellanskolornas lärare och har angående denna angelägenhet i sitt den 31 oktober 1914 avgivna betänkande framlagt ett förslag, som fasthåller det nära sambandet mellan lönerna för lärare vid kommunala mellanskolor och för lärare vid högre folkskolor. Lärarlönenämndens betänkande är för närvarande för yttrande överlämnat till 1902 års löneregleringskommitté, som alltså även torde komma att behandla

nämnda lönespörsmål i samband med varandra, och det torde därför vara alla utsikter till att detta samband även vid den nya löneregleringens beslutande kommer att vidhållas.

Av den nu lämnade korta redogörelsen framgår, att man städse strävat efter att så långt det varit möjligt åstadkomma överensstämmelse mellan de båda här berörda lärarkårernas avlöning. Denna överensstämmelse har dock icke fasthållits i fråga om den nu föreslagna tillfälliga löneförbättringen. I punkt 195 under åttonde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit, att tillfällig löneförbättring för år 1918 skulle utgå till lärare vid högre folkskolor efter samma grunder som till lärare vid folkskolor, alltså med 500 kronor åt ordinarie lärare med barn under 18 år och med 300 kronor åt övriga lärare. För kommunala mellanskolornas lärare förordas däremot tillfällig löneförbättring under år 1918 med 400 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig lärare. Därjämte förefinnes mellan de båda förslagen den betydelsefulla olikheten, att den tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid högre folkskolor skulle liksom motsvarande förbättring åt lärare vid folkskolor utgå helt och hållet av statsmedel, under det att de kommunala mellanskolornas lärare skulle erhålla sin förbättring endast under det villkor, att vederbörande kommun tillsköte en tredjedel av beloppet. Som skäl för denna senare anordning har framhållits, att liknande förslag av Kungl. Maj:t framställts beträffande tillfällig löneförbättring åt lärare vid de statsunderstödda enskilda skolorna. Såsom i det föregående angivits, har riksdagen emellertid en gång uttalat sig mot att avlöningen åt lärarna vid de kommunala mellanskolorna skulle utgå enligt samma grunder som avlöningen åt lärarna vid privatskolorna och i stället hänvisat till de högre folkskolorna som mönster.

Det synes mig icke föreligga några avgörande skäl för att man skulle i fråga om den tillfälliga löneförbättringen tillämpa helt nya grunder, helst som man vid denna tydligen har att taga hänsyn till bestående förhållanden och till en blivande definitiv lönereglering. Allt synes mig därför tala för att i fråga om den tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid kommunala mellanskolor fastställas samma belopp och samma grunder i övrigt som beträffande den tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid högre folkskolor, och att jämväl den tillfälliga löneförbättringen åt de förra bestämmas att utgå helt och hållet av statsmedel.

Nu hava emellertid i två likalydande motioner, nämligen av herr E. V. Gelin m. fl. i första kammaren och av herr N. Helger m. fl. i andra kammaren, föreslagits, att den tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid folkskolor skulle för år 1918 utgå med 650 kronor åt ordinarie lärare med barn under 18 år och med 400 kronor åt övriga lärare, och herr N.

Helger har i särskild motion hemställt, att löneförbättring med samma belopp skulle tillkomma lärare vid högre folkskolor. Jag anser mig därför böra räkna med att löneförbättring med nu nämnda belopp bör för år 1918 tillerkännas lärare jämväl vid kommunala mellanskolor. För den höjning utöver Kungl. Maj:ts förslag detta skulle innebära synes mig även ett annat viktigt skäl tala. Från början har man vid avvägandet av lönerna för lärarna vid de kommunala mellanskolorna strävat efter att avpassa dessa löner så, att ifrågavarande skolor, som ju skola föra sina lärjungar fram till samma mål som statens realskolor, skulle kunna förvärva och behålla lärare med adjunktskompetens. För att detta syfte, för vars uppnående de nu gällande lönesatserna knappast varit till fyllest, icke skall helt och hållet äventyras, bör tydligen den tillfälliga löneförbättring, som tillerkännes mellanskolornas lärare, icke alltför mycket understiga den löneförbättring, som kommer läroverksadjunkterna till del.

Även i ett annat avseende vågar jag påkalla riksdagens stöd åt lärarna vid de kommunala mellanskolorna. Händelserna synas nämligen foga det så, att bland alla de vid de statliga och de kommunala läroanstalterna anställda lärare, vilkas löner gjorts till föremål för gemensam behandling av lärarlönenämnden, de kommunala mellanskolornas lärare skulle komma att bli de enda, som icke för innevarande år komme att erhålla lönetillägg. Lärare vid folkskolor, småskolor och högre folkskolor erhålla på grund av 1916 års riksdags beslut tillfällig löneförbättring under innevarande år, lärare vid allmänna läroverk och folkskoleseminarier skulle såsom innehavare av statstjänst erhålla del av för året föreslagna krigstidstillägg. Då det förefaller mig obilligt, att de kommunala mellanskolornas lärare skulle i detta hänseende erhålla en undantagsställning, och då detta otvivelaktigt även skulle lända ifrågavarande skolor till skada, vågar jag hemställa, att de kommunala mellanskolornas lärare tillerkännas någon löneförbättring jämväl för innevarande år.

Vad dennas belopp angår, kunde det ju ligga nära till hands att stanna vid vad som för år 1917 utgår till lärare vid de högre folkskolorna. Då emellertid det nu allmänt erkännes, att dessa belopp äro för låga, vilket föranlett förslagen om höjningar för år 1918, vågar jag förorda, att tillfällig löneförbättring av statsmedel till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor måtte för år 1917 utgå med de belopp, som även av Kungl. Maj:t erkänts vara fullt motiverade för år 1918, alltså med 500 kronor åt lärare med barn under 18 år och med 300 kronor åt annan lärare. Det förut påpekade sambandet mellan avlöningen åt lärare vid de allmänna läroverken och åt lärare vid de kommunala mellanskolorna

synes också tala för att förbättringen åt de senare icke tilltages alltför ringa.

Beträffande kostnaderna för en tillfällig löneförbättring för åren 1917 och 1918 enligt de grunder, som i det föregående förordats, är det tydligen, till följd av bristande kännedom om lärarnas familjeförhållanden, omöjligt att framlägga några exakta beräkningar. I Kungl. Maj:ts proposition i ämnet räknas för år 1918 med 149 ordinarie lärare, därav 76 manliga och 73 kvinnliga, och med 30 extra ordinarie lärare, 16 manliga och 14 kvinnliga. Huru många av de ordinarie lärarna som skulle i egenskap av familjeförsörjare äga rätt att åtnjuta det högre beloppet är givetvis omöjligt att angiva. Tar man hänsyn till de uppgifter för år 1912, som återfinnas i läraryrkesnämndens betänkande, synes det dock vara högt tilltaget, därest man i detta avseende räknar med ett antal av 40. Går man ut från denna förutsättning, samt från samma antal lärare för båda åren, skulle man med de av mig förordade beloppen komma till en summa av 61,700 kronor för år 1917 och 81,600 kronor för år 1918; alltså sammanlagt 143,300 kronor. Då uppenbarligen lärarnas antal för innevarande år är något mindre än som angivits för år 1918, torde det vara högt tilltaget, om man räknar med ett sammanlagt belopp av 140,000 kronor. Givetvis bör anslaget, såsom ock Kungl. Maj:t för sin del föreslagit, få karaktär av förslagsanslag.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet är ense med Kungl. Maj:t därom, att tillfällig löneförbättring bör beredas ifrågavarande lärarpersonal för år 1918. Beträffande grunden för utgående av dylik löneförbättring har utskottet dock icke kunnat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Med hänsyn till det nära sambandet mellan dessa skolor och de högre folkskolorna, särskilt i avseende å lärarpersonalens avlöningsförhållanden, har utskottet ansett sig böra biträda motionärernas förslag härutinnan och således hemställa om en tillfällig löneförbättring i anslutning till de grunder, som av Kungl. Maj:t föreslagits för lärarna vid de högre folkskolorna. I enlighet med vad utskottet under punkt 3 här nedan föreslår för den senare personalgruppen torde alltså tillfällig löneförbättring till lärare vid de kommunala mellanskolorna, i likhet med vad riksdagen numera beslutat i fråga om lärare vid folk- och småskolor, böra utgå med 600 kronor till ordinarie lärare med eget äkta barn, som icke uppnått 18 år, samt med 400 kronor till annan ordinarie lärare. Därför anser utskottet, att de extra ordinarie eller vikarierande lärarna böra erhålla löneförbättring med 400 kronor. Utskottet har visserligen känt sig synnerligen tveksamt inför förslaget att sålunda låta denna personalgrupp erhålla löneförbättring efter

principen om särskilt lönetillägg till familjeförsörjare, men har dock ansett sig kunna tillstyrka en sådan åtgärd. Utskottet vill emellertid erinra om vad riksdagen anförts vid beviljande år 1915 av tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid folk- och småskolor för år 1916. Riksdagen yttrade då: »Riksdagen vill till slut med styrka betona, att genom ett bifall till här föreliggande framställning riksdagen i intet avseende tagit ståndpunkt till den viktiga frågan, huruvida en kommande lönereglering för folkskollärarkåren skall i någon mån byggas på principen om särskilda lönetillägg för familjeförsörjare eller icke, utan står detta spörsmål för riksdagens vidkommande fullständigt öppet och oavgjort.»

I anledning av de av utskottet sålunda föreslagna ändrade beloppen av de tillfälliga löneförbättringarna komma kostnaderna för bestridande av dessa löneförbättringar att, enligt vad verkställda beräkningar giva vid handen, uppgå till i avrundat tal 80,000 kronor. I anslutning till vad ovan bemälda motionärer anförts, har utskottet ävenledes ansett, att hela detta belopp bör utgå såsom statsanslag och kommunerna alltså befrias från deltagande i dessa kostnader.

Vad slutligen angår spörsmålet om tillfällig löneförbättring jämväl för innevarande år, har utskottet av principiella skäl icke ansett sig kunna biträda det i herr Bruces ovan berörda motion framställda förslaget härom. Med hänsyn därtill, att förslag om beredande av krigstidshjälp åt samtliga statstjänare för år 1917 föreligger och torde komma att föranleda positivt riksdagsbeslut, har utskottet dock ansett, att något extra understöd också bör beredas förevarande personalgrupper under detta år. Utskottet vill därför föreslå, att krigstidshjälp må utgå till lärare vid kommunala mellanskolor för år 1917 med ett belopp av 250 kronor för ordinarie lärare och 150 kronor för extra ordinarie eller vikarierande lärare. De närmare föreskrifter ang. åtnjutande av denna krigstidshjälp, som må finnas erforderliga, torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att meddela. Genomförande av utskottets förslag skulle kräva ett anslag av 42,000 kronor, vilket bör ställas till Kungl. Maj:ts förfogande under år 1917.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av förevarande proposition och herrar Bruces och Sterners ovan berörda motioner

I) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 80,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid kommunala mellanskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår
 a) med ett årligt belopp av 600 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är i vederbörlig ordning anställd i egenskap av ordinarie lärare vid kommunal mellanskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder, dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 400 kronor dels till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare vid kommunal mellanskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omförmälda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande ämneslärare vid kommunal mellanskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

II) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 42,000 kronor för beredande av krigstidshjälp för år 1917 till ordinarie lärare vid kommunal mellanskola med 250 kronor och till extra ordinarie eller vikarierande lärare vid dylik skola med 150 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter för krigstidshjälpens åtnjutande, som må befinnas erforderliga, samt att redan under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna beloppet.

2:o.

Tillfällig
 löneförbättring
 åt lärare
 vid småskole-
 seminarier.

Kungl. Maj:t har i punkt 180 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 15,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna småskoleseminarierna att utgå enligt samma grunder, som kunna bliva stadgade i fråga om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor, därvid lärare vid småskoleseminarium, som äger behörighet till folkskolläraryrke, skall likställas med folkskollärare och lärare med behörighet till småskolläraryrke.

skall likställas med lärare vid småskola, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 436—438 av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *N. Helger* väckt motion (nr 97), däri hemställts att riksdagen må, utöver det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till tillfällig löneförbättring, åt lärare vid småskoleseminarier för samma ändamål bevilja 5,300 kronor att utgå efter samma grunder, som kunna bli stadgade i fråga om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor, därvid lärare vid småskoleseminarium, som äger behörighet till folkskolläraryrke, likställas med folkskollärare och lärare med behörighet till småskolläraryrke likställas med lärare vid småskola.

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Under hänvisning till vad riksdagen beslutat beträffande tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och herr Helgers berörda motion anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 20,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhålla småskoleseminarierna att utgå enligt samma grunder, som riksdagen beslutat i fråga om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor, därvid lärare vid småskoleseminarium, som äger behörighet till folkskolläraryrke, skall likställas med folkskollärare och lärare med behörighet till småskolläraryrke skall likställas med lärare vid småskola, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga.

3:o.

Kungl. Maj:t har i punkt 195 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1918

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 60 häft. (Nr 131—134.)

2

Tillfällig löneförbättring åt lärare vid högre folkskolor.

ett förslagsanslag av 44,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid högre folkskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med ett årligt belopp av 500 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är i vederbörlig ordning anställd i egenskap av ordinarie lärare vid statsunderstödd högre folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 300 kronor dels till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare vid statsunderstödd högre folkskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omförmälda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande lärare vid högre folkskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan och åtnjuter den minimiavlönning, som är bestämd för utbekommande av statsbidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 490—493 i statsrådsprotokollet.

Utskottet har i samband härmed till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *N. Helger* väckt motion (nr 96), däri hemställts att riksdagen må, utöver det av Kungl. Maj:t åskade anslaget till tillfällig löneförbättring, åt lärare vid högre folkskolor för samma ändamål bevilja 14,000 kronor att utgå efter följande grunder:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) Med ett årligt belopp av 650 kronor — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — lever;

b) Med ett årligt belopp av 400 kronor — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — sjukdom;

2) Den — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — lönen.

I fråga om de till stöd för framställningen anförda skälen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets
utlåtande.

Tillfällig löneförbättring har hittills utgått till de högre folkskolornas lärare efter samma grunder som till folkskolornas. Denna likställdhet anser

utskottet jämväl böra bibehållas vad angår den tillfälliga löneförbättringen för år 1918. Enär riksdagen numera i enlighet med utskottets hemställan beslutat en höjning i de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen för tillfällig löneförbättring till folkskolans lärare, har utskottet ansett att motsvarande ökning även bör beredas här ifrågavarande lärarkategori. En dylik ökning medför att det erforderliga anslagsbeloppet bör ökas till 57,000 kronor.

Utskottet får således hemställa,

att riksdagen må i anledning av förevarande proposition och herr Helgers ovanberörda motion anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 57,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid högre folkskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med ett årligt belopp av 600 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är i vederbörlig ordning anställd i egenskap av ordinarie lärare vid statsunderstödd högre folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 400 kronor dels till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare vid statsunderstödd högre folkskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omförmälda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande lärare vid högre folkskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan och åtnjuter den minimiavlönning, som är bestämd för utbekommande av statsbidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

4:o.

4:o) I punkt 208 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1918

Tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen
vid blindundervisningsanstalterna.

ett förslagsanslag av 7,500 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring till följande lärare vid statens blindundervisningsanstalter, nämligen till ämneslärare och ämneslärarinna vid institutet eller hantverksskolan, till lärarinna vid förskola ävensom till musiklärare och gymnastiklärare vid institutet enligt de under punkten 187 i fråga om lärare vid folkskola föreslagna grunder och till arbetslärare enligt de under samma punkt i fråga om lärare vid småskola föreslagna grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 521—522 i statsrådsprotokollet.

Utskottet har i samband härmed till behandling förehaft dels en inom andra kammaren av herr *N. Helger* väckt motion (nr 98), däri hemställts att riksdagen må, utöver det av Kungl. Maj:t åskade anslaget till tillfällig löneförbättring, åt lärarpersonalen vid blindundervisningsanstalterna för samma ändamål bevilja 2,500 kronor att utgå till ämneslärare och ämneslärarinna vid institutet eller hantverksskolan, till lärarinna vid förskola ävensom till musiklärare och gymnastiklärare vid institutet enligt de grunder, motionären i särskild motion föreslagit för tillfällig löneförbättring för lärare vid folkskola, och till arbetslärare enligt de i samma motion föreslagna grunder för tillfällig löneförbättring åt lärare vid småskola, dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *A. Roos* (nr 31) och den andra inom andra kammaren av herr *J. G. Svensson* i Betingetorp (nr 135), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att begynnelselönen till en var av lärarinnorna vid Förskolan för blindas i Växjö måtte ökas från 1,500 till 1,700 kr.

I fråga om de till stöd för dessa framställningar anförda skälen får utskottet hänvisa till respektive motioner.

Utskottets
yttrande.

Enär, såsom utskottet ovan anført, riksdagen beslutat bevilja tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid folk- och småskolor med högre belopp än de av Kungl. Maj:t föreslagna och här ifrågavarande grupp av lärare föreslagits skola erhålla tillfällig löneförbättring enligt samma grunder som ovannämnda personal, erfordras för detta ändamål en ökning i det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet har ansett, att anslaget därför bör upptagas med ett belopp av 10,000 kronor.

I samband härmed vill utskottet fästa uppmärksamheten därpå, att, om fråga uppstår om krigstidshjälp för dessa befattningshavare för år 1918, hänsyn torde böra tagas till den här föreslagna tillfälliga löneförbättringen vid bestämmande av beloppet av dylik krigstidshjälp.

Beträffande den av herrar Roos och Svensson i ovannämnda motioner gjorda framställningen anser utskottet sig icke kunna biträda densamma, enär en sådan höjning av begynnelselönen som den föreslagna utgör en ändring i lönestaterna och utskottet icke anser tillräcklig utredning förbragt för att nu tillstyrka en dylik ändring. Utskottet vill därjämte erinra, att med den ökning utskottet föreslår i de av Kungl. Maj:t föreslagna tillfälliga avlöningsbeloppen till ifrågavarande personal, denna dock erhåller en rätt avsevärd avlöningsförhöjning för år 1918.

Utskottet får därför hemställa,

a) att riksdagen må, i anledning av förevarande proposition och herr Helgers ovanberörda motion, anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 10,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring till följande lärare vid statens blindundervisningsanstalter, nämligen till ämneslärare och ämneslärarinna vid institutet eller hantverksskolan, till lärarinna vid förskola ävensom till musiklärare och gymnastiklärare vid institutet enligt de av riksdagen i fråga om lärare vid folkskola beslutade grunder och till arbetslärare enligt de av riksdagen i fråga om lärare vid småskola beslutade grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga;

b) att herrar Roos' och Svenssons ovanberörda motioner icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 maj 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *O. M. Strömberg, S. H. Kvarnzelius, H. F. Lamm, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, O. Bergqvist, J. L. Widell, greve N. F. Posse, K. A. Malmborg, N. O. Bruce, C. I. Asplund* och *J. S. Almer* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *H. Andersson* i Skivarp, *K. V. Rydén* i Malmö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *E. A. Nilson* i Örebro, *J. Ström*, *A. Anderson* i Råstock, *A. R. Lundblad*, *C. R. Jansson* i Falun, *J. Erlansson* och *K. O. Strid*.

Reservation

vid punkt 1:o (ang. tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna) av herrar *H. Andersson* i Skivarp, *C. Persson* i Stallerhult och *A. R. Lundblad*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,
»att riksdagen

I) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 80,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid kommunala mellanskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med ett årligt belopp av 400 kronor dels till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare eller lärarinna vid kommunal mellanskola dels ock till extra ordinarie och vikarierande ämneslärare vid kommunal mellanskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

II) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 42,000 kronor för beredande av krigstidshjälp för år 1917 till ordinarie lärare vid kommunal mellanskola med 250 kronor och till extra ordinarie eller vikarierande lärare vid dylik skola med 150 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter för krigstidshjälpens åtnjutande, som må finnas erforderliga, samt att redan under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna beloppet.»
